

LITERATORUL

Apare Duminica

— Duminică, 24 Februarie 1880 —

Abonamentul: pe trei luni 4 lei, pe șase luni 8 lei. — Anunciurile: pe pagina 15 și 16 linia 30 b
Serisoriile nefrancate se refuză. Administrația Str. Stirbey-Vodă No. 9.

SUMARUL: Speranța mea, poezie, — Curs de analiză critică, — Arta versurilor de A. A. Macedonski, — Frunze găsite prin Rieni, — Sgârșitul de B. Florescu, — Copilăria lui Victor Hugo de C. M. Stoenescu.

Speranța mea...

Speranța mea e 'n Dumnezeu :

El grijă 'mă va purta

Și traiul amărit și greu

Imă va 'ndulci sau va scurta !

Vrăjmașii mei sunt mulți la număr,

Mulți ca nesipul mării

Și grea povară port pe umăr

Povara disperării !

Dér când gândesc ce-au suferit

Atâția pe pământ,

Mă 'ntreb cu dor nemărginit :

Pe lângă ei, ce sunt ?

Isus Christos e pus pe cruce

Și adăpat cu fiere,

Dér el din lume de să duce

Renașce 'n înviere !

Al. A. Macedonski.

Frunde găsite prin volume

Eram la țară. Iarna acolo și-o petrece cine-va, în cea mai mare parte, vînând sau citind. Dădusem peste o bibliotecă în care puteam găsi tot felul de cărți. Ea făcea ôre cum parte din moșie. Fie-care proprietar din tată în fiu, lăsase în această bibliotecă câte o urmă literară, după care un curios putea observa gustul cititorului și gradul de cultură a timpului. Era un fel de tărâm literar a cărui basă o forma un strat compus din Arghir cel frumos, Ghenoveva de Brabant, Halimaua și o nenumărată mulțime de scripte grecești. Mijlocul coprindea un imens asortiment de traducțiuni, care mai de care mai schilode și mai pocite; romane, neavînd nici cel puțin meritul de a moraliza; poeme, traduse într'o limbă care numai Românească nu putea fi; zodiacale, calendare ș-al. În al treilea strat numai, pe ici pe colo, începe a se zări câte o urmă de gust, câte o scîntee de frumusețe originală. Să traduce Speronare din Dumas; se ivesc în Curieru mai întîi, poeme, apoi poezii și poezioare. Atunci încep Negruți, Alexandri și Bolintineanu a cânta. După densii apar, ca din niște tăciuni pe jumătate stinși, că e-va dulci lumine, câte-va scînteii efemere, care mor înainte de a se naște. Aparițiunea lui Sihleanu, lui Scheletti, lui Depărățianu, lui Niculeanu, or cât de scurtă a fost, a lăsat în țera noastră frumoșe suvenirî. Aă trecut întocmai ca niște line vînturi parfumate, dar aă lăsat ca și densele echoul frumôșelor lor melodii. Da, melodii, căci poezia lui Sihleanu era o adevărată muzică. — În al patrulea rînd începe literatura, pe care o putem numi, în raport cu scurtul timp al ivirii sale, actuală.

Răsfoind prin acest al patrulea strat al tărâmului nostru literar, am dat de reviste, de colonne — nu colone — de albine și, până în sfârșit, de convorbiri. Iaă un volum din aceste din urmă și'l deschid. Pagina era 314. În fruntea paginei sta scris: Călin — Aforisme.

O mică parentesă. — Voind a face ôre-cari cercetări asupra producțiunilor d-lui Eminescu, ne propunem a considera fie-care bucată în parte, luată, decă e poemă, ca idee, ca plan, ca versificație; decă e poezie ușora, ca gingășie în închipuire, ca efect și de e permis cuvîntul, ca sculptură în vers. Nu prejudecăm nimic. Nu ținem ca d-nu Eminescu să fie nici Theophil Gautier în ceea ce privește *la ciselure*, nici Victor Hugo în cât privește efectul nici Lamartine ca spiritualist, nici Baudelaire ca materialist, nimeni

Voim ca d-nu Eminescu să fie d-nu Eminescu, admirând natura țerei lui, visând vecnic la păianjini și săi, la motani, la șoreci, la lumea sa de insecte; trăind în or-care secol i-ar plăcea; creșându-se Ruben sau Dionis; fiind împăratu tuturilor gusganilor, cu skiptrul său, cu jilțurile sale, cu stelele sale, cu visurile sale, în sfârșit, cu eul său aparte, neștiind socoteală de nimeni și spunând ori-ce i-ar veni prin cap, fără să-și formeze o școală, un drum. Numai, să spue totul bine, frumos și să caute a fi înțeles. Eată cum trebuie să luăm pe d-nu Eminescu și cum trebuie să-l căutăm. Să vedem. Era vorba despre Sburătoru.

Imi aduc aminte că mai citisem încă-o dată povestea lui Călin. Acum, dând de acele-ași versuri, recitesc următoarele :

El s'așază lângă dansa, fruntea ei o netezește

.....
 .....
 .....

Drept în creștet o sărută !..

Curat parcă i-ar fi turnat o cofă cu apă rece în cap. Cum dracu și poate închipui cine-va că ținând la piept o femeie atât de frumoasă ca amanta lui Călin, cu niște ochi atât de galeși, cu o gură atât de rumenă, atât de zâmbitoare..., să-i vie chef s'o sărute *drept în creștet*. Or cât de escentric ar fi gustul cuiva, or cât de vagabondă i-ar fi imaginația, ast-fel de dușuri nu sunt permise nici chiar metafizicului d-nu Eminescu. — S'o sărute în creștet !.. Puțin decă mai scobora spre părțile dorsale, te pomeneai că-i venea gust s'o sărute în ceafă..

Prins în mreața curiozității, iau de la început povestea Sburătorului și-o citesc. Ascultați-mă rog :

Atunci intră în colibă și pe capătunelei lăiți

Lumina cu mucul negru într'un hîrb un roș opaiț.

Lăsând la o parte că eliziunea din emistihul al II-a al versului întâiu e nepermisă — căci, pentru ca cititorul să potă ține ritmul versului, trebuie să se repeadă, grămădind mai multe silabe la unloc, sau să pronunțe *capătunelei*, eliziune care, o repetăm, e nepermisă în limba Română, — lăsând la o parte rima lui *lăiți* cu *opaiț* și a lui *isteț* cu *păreți*, decă vom lua cuvintele prin care autorul își traduce gândirea, vom găsi o prea mare străduință din parte-i spre a scote la lumină cuvinte care ar trebui cu totul lăsate la o parte în stilul poetic. Ast-fel în versul :

Hârliită, nodor/să stă în colb rășnița veche...

Vorbele de la început, pe lângă că sunt echivoce, sunt încă cu totul lipsite de eleganță și produc în vers efectul unei adevărate rîșniți împiedicate. — Curiósele și repetatele idei ale d-lui Eminescu, sorbite cu aviditate de pana sa, sunt exprimate în prea multe cuvinte. Cititorului nu'î rămâne nici o dată acea dulce impresie care 'l face să cugete, chiar după ce a întors fila, la cea ce'î spunea poetu. Și acésta tocmai fiind că nu i se tăinuește nimic. Când un autor nu póte să facă pe cititor să simțá ceea ce a simțit el scriind, în zadar lucrează.

Or cine a citit vechile poezii ale d-lui Eminescu, ca Strigoii, Epigonii ș-al, a observat, fără îndoială, repetate aceleași idei bolnave prin aceleași cuvinte pocite. — La d-sa vatra'î sură, zarea 'î sură, acoperemintele 's sure și te-'î pomeni într'o bună dimineață. că'î apare o iubită cu ochii suri.

Pe captiorul uns cu humă și pe coșcovii păreți
Zugrăvit-au c'un cărbune copilașul cel isteț
Purceluș cu coada sfridel și cu bețe 'n loc de labă
Cum mai bine *i se șede* unui purceluș de treabă.

Să póte să aibă cine-va atât de puțină delicatețe în închipuire, în cât să se gândescă cu drag la cól: încârlionțată a unui purceluș, căruia mai bine *i se șede* cu bețe în loc de labă! — Aici poeticul copil al imaginației d-le Eminescu e, pe lângă tóte cele alte, înfățișat și printr'o espresie pasivă!...—

— Răsfoind volumele, iată ce frunđe mai găsim:

„Ear te-ai cufundat în stele
Și în nori și în ceruri nalte?
De nu mă-ai uita în calte
Sufletul vieței mele.

„Dacă-ai fi tăcut în calte!“

„De mi-î da o sărutare
Nime 'n lume n'a să știe
Căci va fi sub pălărie —
Ș'apoi cine treabă are!

Să înțelege. Și mai ales decât pălăria o fi caun blejdită, nici nu 'î plouă.

De este adevărat — după cum a dis însuși d. Majorescu — că cuvintele frumoșe forméză în poezie semnul celor aleși, d-nu Eminescu nu va putea nici o dată să fie din numărul acestora.— In acéstă privință vom avea încă ce-va de dis.

Convorbirilor literare datorește limba Românescă, fără contes-

tare, curățirea a o mulțime de cuvinte venetice. În primele timpuri, când gazeta literară avea să se lupte cu curentul latiniștilor și al pedanților, toți scriitorii stau ca niște grădinarii la pândă având, în loc de condeiu, foarfecă. Ei tăiau și smulgeau tot ce se altoia și se sădea străin. Ast-fel urmând, grădina ar fi rămas pustie. Trebuia, natural, să sădească și dâșii. Aș plecat atunci toți în toate părțile după altoae și butași. La întoarcere însă, mulți au adus uscături cari nu s'au prins și nu se vor prinde în grădina cea curățită. Din neamu grădinarilor nenorociți face parte și d. Eminescu.

Acastă școlă, care atunci s'ar fi putut numi *școala direcțiunei extreme*, era născută dintr'o reacțiune naturală. Astăzi însă, când totă lumea s'a convins că *scribilenția cu macarone* nu poate fi Românească, pentru ce nu se lasă la o parte cuvintele cele pocite, ideile cele extreme și neînțelese? Pentru ce această înclinare către metafisicismul cel mai absurd, cel mai încăpăținat? Mai în toate poeziile sale d. Eminescu trebuie să se slujească de note pentru ca să explice cititorilor cea ce vrea să dică.

Astăzi, la convorbiri literare chiar, este o altă școlă, pe care am putea-o numi — în opoziție cu cea d'ântăiu — *școala bunului gust*, căreia aparțin d-nii Șerbănescu, Olănescu, d-na Veronica-Micleș-al. — De ce d-nu Eminescu nu urmează această școlă? Vrea să formeze singur o altă a parte? Ne îndoim decă o să mai aibă un alt adept de cât pe d. Lazu care scria, mai acum câțiva ani:

Auzi dragă printre arburii crivăț urlă, crivăț plânge
Ca nici buhne său ca bietul fără pâine și însetat;
Vânturi rele mă 'nconjoară, ele 'n brațe mă vor strânge
Și cântând prohodul jalnic mă vor pune 'n negrul pat.

Din când în când se observă la d. Eminescu câte o gândire frumoasă. Ast-fel, în timpurile din urmă, găsim *despărțirea* care ar fi o bucată bine reușită deacă n'ar avea curiozități ca acestea :

Cu fața spre părete mă lasă prin străini
Să 'nghețe sub ploape a ochilor lumini.

Eată și o cugetare :

La ce simțirea crudă a stinsului noroc
Să nu se stingă-asemeni, ci 'n veci să stea pe loc?
Tot alte unde-ți sună aceluiș păreș;
La ce statornicia părerilor de rău,
Când prin această lume se trecem ne e scris
Ca visul unei umbre și umbra unui vis?

Cele două versuri din urmă, de și sunt prea diafane, sunt frumoase. Dar iarăși!... Bucății aceștia îi trebuie notă spre a fi înțelésă.

Cât despre sonetul acesta :

Afară 'y toamnă, frunză 'mprăștiată
 Ear vântul svêrle 'n geamuri grele picurî;
 Ci tu citești scrisori din roase plicuri
 Și într'un cias gândești la viața toată.

Pierzându'ți timpul tei cu dulci nimicuri
 N'ai vrea ca nime'n ușa ta să bată;
 Dar și mai bine-y, când afară-y sloată,
 Să stai visând la foc, de somn să picuri.

Și eă ast-fel mă uit din jeț pe gânduri,
 Visez la basmul vechiu al Zinei Dochii,
 În prejuru'mi ceața crește rânduri rânduri,

De-o dată and foșnirea unei rochiî,
 Un moale pas abia atins de scânduri...
 Ear mâni subțiri și reci mi-acoper ochii.

— Nu știm ce să mai dicem! Ba știm; dar prea sunt sloată picurile cu jețurile și Ceața care crește prin casă rânduri-rânduri, ca să mai supărăm pe d. Eminescu...

Rienzi.

Curs de analiză Critică

POEMA LEVANTE SI CALAVRYTA (A vedea numărul trecut)

Din acest moment intrăm în fondul poemei. Mulțumirea noastră va fi și de aci înainte de a ne ridica de-asupra cercului pretenșilor critici carii ne cunoscând nici o regulă a frumosului în artă, se încearcă zadarnic să-'și acopere ne-știința printr'un adevărat potop de limbuții... Amicul nostru Zamfirescu va fi cu atât mai profitat, și publicul citind această analiză, va începe să judece și mai deplin între critica adevărată și detracțiune. În adevăr, după aprețierea noastră, nu o fiertură presărată în cincî séu șease coloane ale unui ziar oare-care pot să stabilească séu să zdrobească reputațiunii carii au în sprijinul lor un trecut de scrieri literare, de oare-ce, găsim că chiar pentru Zamfirescu, care acum apare, este trebuință să 'y sacrificăm un loc însemnat din mai multe numere ale *Literatorului*.

Suntem siguri  ns , că cititorii se vor simţi fericiţi de a răsfoi cu de amănuntul poema sa. O deschidem dar, imediat la versurile la cari am rămas.

De la Zante care 'şi scaldă portocalii săi in mare
 Imprejur, c t vede ochiul in *nemărginita zare*.
 N'a purtat vr'o dată valul p'al săi *braţ legănător*,
Lopătar ma  fără grijă, ma  frumos de c t Levante
De la Zante.

Ma   nt iu este de observat in aceste versuri c t de bine ni se inf cişează aici tabloul mării prin expresiunea : *nemărginita zare*. Autorul cunósce deplin valoarea cuvintelor şi acesta e un mare merit in timpul de faţă când să pune atât de puţin valoare pe cuvinte! A zice pe urmă că valul este *un braţ legănător*, este de asemenea o figură foarte poetică şi exprimă toată molatica ondulaţiune a mării. Să vedem însă, cum ocolesce autorul, primejdioasa st nc  de a descrie şi introduce pe eroul poemei sale?... Im  aduc aminte că atuncea când făcusem abia primul paş in arena literară, aveam un prieten mult maĭ in v rst  de c t mine şi mult maĭ luminat. Răposatul critic Laerţiu (Al Lăzărescu), a cărui citaţiune 'mă va atrage poate noii vrăjmaş de oare-ce a pus pe mulţi la locul lor, era un om de o inalt  inteligentă, şi, maĭ ales asupra poeziei, era bun judecător. Im  da eelogiuri de multe ori, e adevărat, dar şi de câte ori nu m'a criticat şi câte scrieri nu mi le-a redus la ne-publicare ! Ast-fel, im  aduc aminte că in tre altele ii citii in tr'o zi o lungă poemă şi c nd sosi la introducerea eroilor pe cari ii descriam cu multă am runţea, mă opri şi 'mă zise :

— Ca şi alţii te sf r mi de această st nc  ! Ai făcut o lucrare de ciasorni-c ri . Ea poate să fie foarte artistică dar nu Ńi-o voi trece !

Asupra momentului, fusei supărat firesc ; şi supărarea mea Ńinu vre o doui ani, p n  la moartea criticului, când, chiar atunci şi sub influenţa aceleiaşi supărări nu mă putui opri de a improviza următoarea epigramă, pe care o transcriu aci, lămurind că Laerţiu era şi avocat :

Era să-l pl ng c ci il iubeam ;...
 I-am fost amic şi mi'l credeam ;..
 Dar când să-l pl ng... am cugetat
 C'a maĭ murit un avocat !

Avocat sau nu, el era un critic bun şi e de prisos a mărturisi că am recunoscut deplina valoare a cuvintelor sale. Astă-zi in adevăr, nu găsesc nimic ma  fastidios de c t de a lua prin descriere pe eroii unei poeme, de la cap şi p n  la picioare. Abia, *cu chiu cu vaş*, Ńi ma  poţi permite să strecuri pe ici p  coala *fa moasele sprinţene* arcate pe cari de secol le jugr vesc poeţii sau romanşierii, pe frunţi late şi cugetătoare. In c t despre oichi, — albaştri sau negri, — să mă creadă autorii noştri, că nu ma  fac parale !

Zamfirescu a înțeles atât de bine tot ce expuseiū aci, în cât își descrie în perfecțiune pe eroul poemei sale, pe Levante, fără ajutorul tuturilor acestor chichițe, ci numai într'un singur vers, — și anume acesta din strofa mai sus citată:

Lopătar mai fără grijă, mai frumos de cât Levante

„De la Zante!“

Când zice cine-va că *valul mării n'a purtat nici-o dată p'al său braț legănător, lopătar mai fără grijă, mai frumos de cât Levante de la Zante*, mai are oare nevoie să ne spuie fața ochilor săi, dacă era alb sau ars de soare, dacă avea sprâncene arcate său nu? Și apoiū când se zice despre cine-va că e frumos mai este trebuință a să enumera și calitățile ce constituiesc această frumusețe când însăși frumusețea nu e de cât convențională și la bunul plac al fie-căruia? Ast-fel, după cum zicea amicul și colegul meu Bonifaciu Florescu, într'un articol, idealul frumuseții pentru un Indian este un Indian. Cu alte cuvinte, Europeanul cel mai frumos, este, pentru un Indian, omul cel mai urit și vice-versa.

Acuma, să înțelege că în cea ce privește enumerarea calităților frumosului nu punem o regulă generală și permis este orî-căruī om de adevărat talent a uza într'alt-fel fără să i se poată face o crimă pentru aceasta, fie-care avându-'și genul său și prin urmare meritul său. Ast-fel, cine a putut fi în Franța mai amărunchit și tot într'o vreme mai sculptural ca Theophile Gauthier? Cine-ī poate însă face o vină dintr'acēsta?.. Poeziile sale sunt ca nisce cizeluri pe argint ale lui Bevenuto Celini, care, era giuvaergiu înainte de a deveni sculptor.

Urmând cu citațiunea versurilor lui Zamfirescu, găsim pe următoarele:

Către seară când el cântă, *glasul lui tremurător*

Mână somnul în spre crângul de tufani de iasomiă

Unde miū de păsărele stau s'adoarmă printre flori;

Ne oprim la acest punct și virgulă. Ne place *glasul lui tremurător*, dēr nu ne place *mână somnul în spre crângul...* Să lăsăm că *mână* e o expresiune impropriă ast-fel precum e întrebuițată, să lăsăm că ea ne reamintescē mai mult tablourī de ale agriculturīi, de cât ne deșteaptă sentimente poetice în raport cu subiectul, dēr apoi, nu ī se pare d-lui Zamfirescu versul său cam obscur? Dacă în loc de a zice: *glasul lui tremurător*, ar fi zis: *glasul lui cel monoton*, am fi înțeles poate, că putea să facă să adoarmă prin el, păsărelele ascunse prin crângul de iasomiă...

În afară de aceste observațiuni, vom mai nota că, *pasărele* trecute în *diminutiv*, nu sunt de natură să adauge aici la grația versului. Vom mai zice că pentru un stil ales ca cel ce întrebuițează în poema sa, a pune:

„Unde miū de păsărele stau s'adoarmă printre flori“ este a face două umpluturi într'un singur vers, cine nu vede în adevăr că *miū* nu este pus de cât pentru a susține mēsură emistihului înteiū. Am trece de sigur peste *mīle de păsărele* dacă nu ar fi devenit atât de vulgar a se zice: *miū de paseri*, *miū de fluturi*, *miū de flori*, *miū de grații* și așa mai încolo. Asemenea umpluturi pot să

fiă admise ca nu tocmai criminale, dér ele, duc într'un mod ne-simțit la alte umpluturi mai grave ca de exemplu: *Din val în val, din mal în mal, din deal în vale, din vale în deal, din frunză în frunză, séu din creacă în creacă.*

A doua umplutură, din acelaș vers și din acelaș emistih, este *diminutizarea* paserilor, transformarea lor fără altă necesitate de cât măsura versului, în *păsărele*.

Pentru a termina cu aceste trei versuri, nu putem scăpa din vedere disgrațiozitatea desevirșită a lui: *în spre*, din versul citat:

„Mână somnul *în spre* crângul de tufani de iasomiă.“

I le spunem toate aceste d-lui Zamfirescu tocmai pentru ca să nu creadă că l'am lăudat și 'l vom lăuda fără temeiu. Tot atât de întemeiate sunt și laudele, și observațiunile noastre. D-sa a scris o poemă de patru pagine și nouă ne va trebui aproape trei-zeci ca să punem în evidență tot ce e bun și tot ce e rău. Suntem mulțumiți însă prin convicțiunea ce avem că aducem un serviciu poeticeț Române. Din citirea acesteț analyze, publicul își va forma o mai sigură judecată literară și se va învăța la rându'i să analyzeze. Pentru mediocrități, ea va fi capul Meduzei; pentru scriitori de talent, oglinda greșelilor de evitat. Să nu strige niminî că suntem pedanți! Scriem pur și simplu o lecțiune a căreț necesitate era simțită, și, orî-cine muncește de două-spre-zece ani în aceeași ramură are dreptul să profeseze.

Să lăsăm însă pe Zamfirescu să continue și să 'i descrețim puțin fruntea:

Iar pe grecele frumoase când rîzînd el le îmbie
Să privească cum în unde *moare-o rază aurie*
Ce *voios* se *furișează* printre lungi gene de nori,
Ele vin la țermul mării, cum albin-le ușoare
Vin din stupi să se îmbete pe un sin deschis de floare..

Cât de bine și de poetic este zis: *moare-o rază aurie!* A zice despre o rază a soarelui apunînd, că *moare* în undele mării, este o trăsură de maestru!

A mai zice că această rază *se furișează voioasă printre lungi gene de nori*, este de asemenea tot ce poate fi mai culminant.

Voioasă, se poate zice, în adevăr, unei raze de soare care pe când discă din care scapă se duce după dealuri, ea se furișează printre lungi gene de nori spre a veni să moară în undele albastre ale mării!

În special luat, acest vers, e plin de poeziă: *Furișează* exprimă foarte ne-merit modul cum își face loc raze aurie; *lungi gene de nori*, este admirabil și are meritul de a nu se mai fi zis, cel puțin în Românesce, afară numai, de nu se va găsi cine-va care se susțiă contrariul, așa cum s'a întemplat *Ecourilor mele* contestându-mi-se introducerea unuț asemenea gen de versificațiune în Româneșce pentru cuvîntul că Alexandri a scris în *Cucoana Chirița*:

„Chirițoie amoroasă
„Roasă!
Și ca un balon umflată
Lată!

Risum teneatis!...
(Va urma)

Al. A. Macédonski.

ARTA VERSURILOR

II.

Despre Rimele în i în a și în u.

Rimă se numește un cuvânt ale cărui litere finale sunt asemănată în accentuare cu acele de la cuvântul cu care se împerechiază.

S'a permis de Heliade și de alții, sub pretext că intonația ajunge, a nu se pretinde cuvintelor terminate în a în i seu în u, două litere finale asemănată.

Dér dacă poeții cei mari greșesc, noi nu trebuie să'i imităm tocmai în aceste greșeli.

Vom stabili dér că este cu desăvârșire ne-armonios a se rima *cânta* cu *vêna*. Limba noastră este destul de bogată. Nu avem trebuință să producem asemenea distonuri. *Cânta* nu rimează de cât cu *avent* și altele asemănată; *Vêna* cu *ingâna* și așa mai încolo.

De asemenea tot atât de ne armonios este a rima pe *înveli* cu jertfi în loc de a rima pe jertfi cu *fi* și pe *înveli* cu *jeli* cu *înveseli*, *oțeli* etc.

O dată pentru tot d'auna: seu devenim severi în versificațiunea rimată, seu, dacă ne supără rima, dacă nu suntem îndestul de dibaci a o mânuie, dacă e vorba ca ea să devie stăpâna noastră, iar nu noi să'i poruncim ei, s'o azvârlim ca pe o netrebnică și să ne apucăm să scrim versuri albe.

Menținem dér că e mai bine să nu ne apucăm să facem versuri, dacă nu avem pentru versificațiã, urechiã muzicalã, și, pentru coprius, inimã.

Rimele în i, a și u, fiind însã subiectul nostru principal, întrebãm dacã póte se fie armonioasă chiar rimarea lui *cugeta* cu *cânta*? Eñ unul, n'așiu voi să se admitã de cât la extremã nevoie, nici chiar rimarea lui *dori* cu *muri*, necum rimarea lui *cugeta* cu *cânta* ori cu *forfeca*.

Nouã, pentru ca să socotim armonia deplinã, ne trebuie la ori-ce rimã cele trei litere finale asemuite între ele. Ast-fel: *cugeta* va rima cu *sãgeta*; *muri* cu *înmuguri*; *dori* cu *zori*; *forfeca* cu *spinteca*; *veni* cu *dojeni* și așa mai încolo.

Câtã armoniã, nu ar rezulta într'adevăr din urmarea regulilor ce stabilesc, să înțelege cu înlesnire câci pentru omul cu simț muzical a se rima *întuneca* cu *încrunta*, *gãsi* cu *sãri*, este un diston desãvârșit. Și apoiu, precum am mai dis, nu este limba noastră destul de bogată pentru a rima pe *gãsi*, cu *pãrãsi*, pe *întuneca* cu *ineca*, pe *încrunta* cu *înfrunta*, pe *sãri* cu *rêsãri* și cu altele multe?

Dér dovada armoniei unei asemenea urmãri, rêsare mai ales din versuri.

Ca exemplu vom da pe urmãtoarele în care rimele în i se conformezã a-cestor reguli:

Mi s'au spus c'au plâns moşnegii cei în slujba noastră albiți *)
 Dumnezeu să le dea bine și atunci când vor muri,
 Flori și frunze să le facă peste ei a 'nmuguri
 Și pe groapă să le plângă nîi din strănepoii iubiți !

Nu e îndoială că se vor găsi de aceia cari se zică că aceasta este o rigiditate excesivă. Pe aceștia pot să 'i consiliesc să scrie în proză. Să va dice ênsă, că Musset a fost poet mare fără ca să fi scris nici o dată rime bune. Este adevărat. Dér sunt poeții ce fac excepțiuni la regulă atât sunt de fermecători. Dacă poții să fii Musset nimeni nu te 'oprește. Vedeți ênsă pe Victor Hugo. Severitatea ce a pus în rime nu 'l-a împedecat nici de cum a fi poet tot atât de mare și mărturisesc toți Francezii, că nu puțin a contribuit corectitudinea rimelor aceluia de care s'a zis : *C'est le grand forger de rimes*, la frumusețea capetelor sale de operă.

Când citesc versuri stricate ce sgârăie urechia nu le pot asemui de cât cu atâtea chicsuri ale unui lăutar ce s'ar apuca să executeze pe *Norma* sêu pe *Muta de Portici*.

Când cineva își pune frac și mânuși albe, negreșit că nu i se poate îngădui să plece la git cu legătură albastră, ci legătura trebuie să fiă tot albă și în armoniă cu restul îmbrăcămintei.

De asemenea când cine-va scrie versuri rimate trebuiesc să caute ca rimele să însușească toate condițiunile cerute de armoniă. Intr'alt-fel, se expune a nu fi citit, și ideile cele mai frumoase pot să nu aibă nici un succes. Dacă n'ai în gând să îndeplinesci toate cerințele armoniei rimelor, cine te pune să te atingi de ele ?

Să șciă, credem, că unui poet nu'i este permis să se scuzeze că a pus o rimă schiloadă. Rima trebuie să i se supună ; dér ea, este întocmai ca o cavala scîlbatică, care nu e lezne de dresat pêne ce nu simte că 'și-a găsit stăpânul.

Rimele în *a*, *i* și *u* trebuesc în consecință să se conforme regulilor enunciate. Ceia ce s'ar putea permite, cel mult, este a nu se cere în toate cazurile trei litere finale.

Ast-fel *cânta* la nevoie rimează bine cu *sta*, de și *sta* rimează cu desêvîrșire armonios numai cu *intrista* și altele. De asemenea, *privi* ce rimează atât de perfect cu *ivi*, va putea rima la trebuință cu *lovi*.

Să înțelege ênsă, că în versurile lungi de la 12 la 16 silabe armonia versului cerend a fi mai izbitore, cele trei litere finale sunt scrupulos necesare. Intr'alt-fel merge cu versurile de opt și zece silabe în care rimele parvin mai repede auzului. În asemenea versuri, două litere finale de acelaș fel, sunt suficiente.

Al. A. Macedonski,

*) Dintr'o poeziă a mea inedită.

SGÂRCITUL

Comedie Chineză

(Urmare și fine)

Bacalaureatul subsemnează cu încredere, căci, văzând suma stipulată, crede că i se va plăti un mare preț pentru fiul său. Cin-te-fu readuce lui Ku-jin contractul subsemnat. Acesta 'l întreabă dacă a plecat bacalaureatul.

— „Eh! și cum să fi plecat? Nu-î ai plătit cheltueala de nutriment. — Trebuie să fi în mare lipsă de bun simț și de inteligență, Cin-te-fu. Acest om n'are orez pentru a hrăni pe fiul său; mi l'a vândut ca să fie hrănit în casa mea, ca să-mi mănânce orezul. Sunt bun; nu cer despăgubire pentru hrana asta, dar cum îndrăznește să-mi ceară mie? — Minunat! Dar el n'are alt mijloc pentru a se reîntoarce acasă. — Nu vrea să se ție de condiții? Atunci dă-î copilul îndărăt și să-mi platească o mie de piese de argint.“

Sgârcitul se lasă însă a fi îmblânzit de rugăciunile și de stăruințele onestului Cin-te-fu. Acordă o uncie de argint (7 l. n. 50 ban.) — Vreî să rizi. — Nu trebuie să desprețuiești așa o bucată de argint pe care e scrisă vorba *pao* (lucru prețios.)

„Această cheltueală nu-ți pare nimic și mie 'mî rupe băerile inimei. Dar consimt la acest sacrificiu, ca să mă scap de dânsul. Una din două să aleagă.“

Ghiciți ce zic părintii când Cin-te-fu vine cu această propunere? Nu, nu veți putea ghici nici o dată. Femea exclamă:

„Cum! o uncie de argint? Dar pentru prețul ăsta n'ați putea avea un copil de pământ!“

Răspunsul nu prea este al unei mume, dar reflecțiunea sgârcitului, când i se face cunoscut acest răspuns, este foarte bună:

„Da, dar un copil de pământ nu mănâncă orez, nici nu aduce cheltueală. Omul ăsta mi-a vândut pe fiul său, fiind-că nu putea să-l hrănească. Nu-î cer să-mi plătească ce-mi va costa copilul, dar să nu-mi smulgă averea mea. Dar poate tu i-ai pus, zice lui Cin-te-fu, aceste nebune pretențiuni în cap. De ce cuvinte te-ai servit oferindu-î o uncie? — I-am zis: „Yuen-wai-ul 'ți dă o uncie.“ — Tocmai; eată pentru ce nu a primit-o. Uite-te bine și urmează din punct în punct învățătura mea. Veî lua această uncie de argint, apoi, aridicând-o sus, sus, i veî zice pe un ton măreț: „Eî, s'ermene bacalaureat, excelenția sa boerul Ku bine-voește a-î acorda o prețioasă uncie de argint.“ — O' voiî aridica sus cât vreî, dar nu va fi nici odată de cât o uncie de argint. Doamne, Doamne, dă-î ce trebuie, și lasă-l să plece. — Eî, ca să nu mai auz de dânsul, am să-mi deschiz lădița, și să mai dau încă o uncie de argint; dar apoi nimic său să-mi plătească o mie de uncii.“

În fine, după mai multe negocieri inutile, Cin-te-fu, care are o inimă așa de bună, roagă pe Ku-jin să-î plătească leafa sa pe două luni din cele trecute, adică patru uncii de argint, pe care vrea să le dea s'ermanului tată. Sgârcitul consimte voios și-l pune să scrie pe registru cea ce-î dictează, dar vorba de care se servă mișelul însemnează tot de odată a da și a lua împrumut.

Când Cin-te-fu a terminat în fine afacerea, Ku-jin 'î aduce mulțumirile s'ele că 'l-a scăpat de acest nemernic.

„Vroiam, adaogă el, să te invit azi la prânz ca să-ți arăt înalta mea satisfacție; dar

sunt grăbit de afaceri ce nu se pot întârzia, și care nu-mi lasă nici timpul de a prânzi. În dulapul din sală, vei găsi o bucată de cojonac, care a început a mucezi. Ți-o dau; o vei mânca luându-ți ceaiul."

Așa se termină actul al treilea. Presupunem că persoanele au trăit vr'o 20 de ani în intervalul ce separă acest act de al patrulea. Vedem acuma pe fiul adoptiv al lui Ku-jin ajuns la 24 de ani trecuți și pe bătrânul sgârcit, văduv, bolnăvicios, gârbovit, aproape de moarte. Vine sprijinit pe tânăru.

— „A! cât sunt de bolnav! (suspina.) Va! cât de lungi sunt zilele pentru cel ce suferă! (a parte.) Eată că sunt acuma două-zece de ani de când am cumpărat pe nebunaticul ăsta. Nu cheltuesc nimic pentru mine, nici o para, nici o lăscăe. Și el prostul, el nu știe ce e banul. Banul pentru dânsul nu e de cât un mijloc de a avea haine și masă, și, în afară de asta, nu-l prețuește mai mult de cât noroiul. Știe oare toate chinurile ce mă muncesc, când sunt silit să cheltuesc a zecea parte dintr'o uncie (75 de bani). — Tată, nu vrei să mănânci? — Fiule, tu nu știi că boala asta mi-a venit dintr'o mânie. Intr'o zi 'mi venise pofta să mănânc un rățoi fript. Mersei în târg, în prăvălia aea, știi tu? Tocmai se fripsele un rățoi și curgea zeama cea mai gustoasă. Sub pretext de a-l târgui, i-l iau în mână, și țin lipite de dânsul cele cinci degete până când se fie bine umplute de zeamă. Mă întorc a casă fără a-l cumpăra, și zic să-mi dea orez fiert în apă. La fie-care lingură de orez lingeam un deget. La a patra lingură, de o dată mă ia somnul, și adormiș pe lavița asta. Pe când dormeam, un mișel de câine veni și-mi linse al cincilea deget. Când deșteptându-mă simții de hoția asta, mă infurii atâta, în cât mă îmbolnăvii. Simți că din zi în zi răul se mărește. Sunt un om mort. Aide, trebuie să uit nițel sgârceania mea, și să mă puș pe cheltueală. Mi-e poftă, fiule, de o purea de bob. — Mă duc să cumpăr pentru câșt-va gologan. — Pentru un ban e destul. — Pentru un ban! dar abia 'mi va da o jumătate de linguriță! și cine va vrea să-mi vînză pentru atât?

O slugă vorbind încet tânăru:

„Cumpără pentru o uncie de argint. (a parte.) Dacă dă un ban pentru a cumpăra bob va scri pe cartea de socoteală că mi-a dat cinci bani, și mâine o să mi le ceară înderăt.“

Tânerul cumpără bob pentru zece bani. Dar n'a putut înșela pe bănuitorul sgârcit, și e dojenit când se reîntoarce.

„Fiule, te-am văzut că ai luat zece bani și i-ai dat pe toți negustorului. Cum poți să risipești ast-fel bani? — Dar 'mi datorește încă cinci bani pe gologanul ce i-am dat. I le voi cere altă dată. — Înainte de a-i face credit de suma asta, i-ai cerut care este numele său și care sunt vecinii săi din dreapta și din stânga? — Și pentru ce, tată, să-l întreb de vecinii săi? — Dacă se mută și fugă cu banii mei, cui vrei să cer paralele mele? — Tată, cât trăești, vrei să puș să mi se facă imaginea zeului fericirii, ca să fie bun pentru fiul tău, nepoții tăi și urmașii tăi cei mai depărtați. — Fiule, dacă puș să ți se facă această imagine, să nu reprezinte pictorul fața zeului, ci numai dosul; e destul. — Dar, tată, te înșeli. Un portret nu se face nici odată așa, și nici o dată, având a face un portret, nu s'a gândit vr'un pictor să reprezinte dosul persoanei. — Dar nu știi, nebunule, că se dă bacșiș pictorului când a terminat ochii unei zeități. — Tată, calculezi prea mult. — Fiule, simți că mi se apropie sfârșitul. Spune-mi, în ce fel de coșciug mă vei pune? — Dacă-mă ajunge nenorocirea de a perde pe tatăl meu, i voi cumpăra cel mai frumos coșciug de brad ce voi găsi. — Nu face nebunia asta; lemnul de brad costă prea scump. O dată mort cine-va, nu mai face deosebire între lemnul de brad și cel de salcie. Ea spune, nu e dindărătul casei un fel de albie, de sghiab pentru cai? E foarte bună; să-mi

faci coşciugul dintr'ênsa. — Eh! tată, dar e largă şi scurtă. Nici odată nu va intra în ea corpul D téle. Eşti prea nalt. — Aşa e, dar dacă e prea scurtă, nu e nimic mai lesne de cât de a-mi scurta corpul. Veţi lua un topor şi-mi veţi tăia corpul în două. Veţi pune ambele jumătăţi una peste alta, şi totul va intra lesne. Mai am ce-va de căpetenie să-ţi spun: să nu te slujeşti cu toporul meu cel bun ca să mă tai în două; să ieşi împrumut pe al vecinului.— Dar dac'avem unul acasă pentru ce să mă adresez la vecin?— Nu ştii că am oasele foarte tari; dac'ai strica fierul toporului, va trebui se cheltuescă câţiva bani ca să-l ascuţi. — Cum vrei, tată. Aş vrea să merg la templu, să arz tămâie pentru tine; dă-mi bani. — Fiule, nu e nevoie de asta. Nu ardea tămâie pentru prelungirea zilelor mele. — Am promis zeilor de mult; nu pot întârziă mai mult a-mi îndeplini promisiunea. — Ah! ah! ai promis. Am să-ţi dau un ban. — E prea puţin. — Duoi. — E prea puţin. — Ţi dau trei. E destul.. E prea mult, prea mult, prea mult.. Fiule, mi se apropie ceasul din urmă; când nu voiu mai fi, să nu uiţi să te duci să ceri înapoi cei cinci bani ce-ţi datoreşte cel care ţi-a vândut bobul.

Eată ceea ce se chiamă un caracter care pênă la sfârşit nu se schimbă. Această din urmă vorbă e chiar mai bună de cât cea din urmă a lui Harpagon: „ Şi eu, iubita mea lădiţă!“ E mai nostimă şi mai neaşteptată.

Slugile aridică pe bătrânul; nu va mai apare; e mort. Ultima parte a comediei e plină de nenorocirile bacalaureatului şi ale nevestei sële şi de întârziata recunoştere între fiu şi părinţii săi.

... Cea ce va fi isbit, în această dramă, pe lectorul învăţat şi cu bun simţ, sunt analogiile poemei dramatice a Chinezilor cu teatrul primitiv antic, o compunere în multe părţi neşesută bine, importanţa scenelor şi rolurile epizodice, întinderea monologurilor explicative, amestecul ariilor de cântat cu dialogul obicnuit, intervenţiunea fiinţelor supranaturale în acţiunile oamenilor, exageraţiunea ridiculului pênă la o estravaganţă bufonă, în fine tot ce ne arată începuturile artei. Dar trebuie observat tot de odată în această piesă ca şi în cele-l-alte ce cunoaştem din teatrul Chinezilor, ceva distinctiv al geniului lor dramatic, adică cu câtă complezenţă şi plăcere ne fac picturi naive de scene de interior, de amănuntele vieţii de familie, de ascultarea femei, de slăbiciunea şi graţia copiilor, de iubirea şi grija tatălui şi bărbatului. Din toate aceste, nimic séu foarte puţin în comedia antică; e o stare de moravuri sociale de tot diferită.

Tradus de B. Florescu.

Viața lui Victor Hugo

Copilăria lui

Victor Hugo, se născu la anul 1802, Februariu 26, în *Besançon*, dupe cum o spune el însuși în poezia care începe prin aceste versuri:

Ce siècle avait deux ans; Rome remplaçait Sparte:
Déjà Napoléon perçait sous Bonaparte.

. . . . .
. . . . .
. . . . .

Tatăl său se numia Ioseph-Leopold Sigisbert Hugo.

La șase săptămâni dupe nașterea sa, micul Hugo făcu ostenitoarea călătorie de la *Besançon* la *Marsilia*, împreună cu părinții și cu cei doi frați ai săi Abel și Eugeniū. La 1805, bătrânul Hugo, ca bun militar și administrator, fu numit colonel de *Royal-Corse* și guvernator al *Avelinului*. — Hugo fusese singur în această parte a Italiei, în capul regimentului său, unde îi trebuia doi ani pentru a pune capăt cu desăvârșire, grozavelor devastărilor ce făceau numeroasele cete de *Briganzi*, și a-i esterma. — Dupe trecerea acestor doi ani, când totul era în liniște, cea dintâi grijă a guvernatorului fu de a scri femeii sale să vie să-l regăsească. D-na Hugo, plecă pe la finele lui *Octombrie* 1807. *Victor* nu avea atunci de cât cinci ani. Din această călătorie, traversând întreaga *Franță*, *Victor Hugo* nu 'și mai reamintește astăzi de cât ploaia, care bătea cu repeziciune în geamurile diligenței, impresiunile ce 'i-au făcut învelișurile cenușii ale caselor din *Suza* și un prânz splendid în munții *Apenini*.

Aerul muntelui ațâțase foamea copiilor, cari nu voiau să aștepte până la stațiune și cum nu luaseră proviziunii, ne mai sperând să întâlnească vre-un birt în drumul lor, un păstor de capre le oferi coliba sa. El nu avea însă de cât un vultur, pe care îl vînna cu un moment mai înainte de sosirea călătorilor. „Să mâncăm vulturul“ strigară copiii. — Păstorul îl fripse și 'l dete copiilor, cari îl mâncară cu mare poftă. Se zice că *Victor Hugo* în călătoria sa, întâlnind țeranii umblând cu picioarele goale, spunea într'un mod naiv, fratelui său *Eugeniū*, care era mai mare de cât dânsul: — „*Priveste, cât sunt de nebuni: le place mai mult să 'și roază picioarele de cât pantofii.*“

Dupe o lungă călătorie, ajunseră la *Roma*, cea ce inspiră o mare bucurie copiilor. *Stradele* erau pline de o mulțime compactă, care mergea să sêrute picioarele statuei *Sfantului Petru*. — Cei trei frați merșeră și ei. Această statuie în costum pontifical, cu tiara în cap, îi umplu de admirațiune. — Ei îngenuchiară și sêrutară degetele sfântului *Observară* că aceste degete, uzate de dese atingeri ale buzelor, erau foarte mici în raport cu corpul.

Neapoliul făcu asemenea, în spiritul acestor copii, grandiosul său efect. — D-na *Hugo* se repauză cât va în acest oraș. — Dupe câte-va zile, plecară de aci spre a merge în *Avelino*, unde tatăl lor îi aștepta într'un palat de marmoră, cam crăpat de timp și de cutremuri. — Nu mult dupe aceasta, regele *Neapolului*, *Iosef*, devenind rege al *Spaniei*, scrise guvernatorului *Avelinului* să meargă cu dânsul în *Madrid*. Guvernatorul, care credea că datorește tot regelui, fiind că acesta îndată ce căpătă regatul *Spaniei*, îl numise *Comandor* al ordinului său și *Mareșal* al *Curții*, trebuia negreșit să plece. Dar era foarte ușor de a prevedea că în *Spania*, unde regele era încă nou, ude *Francezii* erau urâți, nu putea cineva să 'și ducă în siguranță familia.

Apoi aceste călătorii continue erau contrarii educației copiilor săi; de aceea el hotărâ să 'l trimită la Paris, cu muma lor, până când Spania va fi liniștită. — Copii părăsiră cu întristare viața lor de plăceri și de libertate, casa lor de marmoră, pentru a o înlocui cu o sală de studii. — Intristarea era însă cu mult mai mare în inima bietului părinte, care singur înțelegea adevărata durere a despărțirii. D-na Hugo plecă la Paris, unde să instaleze cu copiii săi, cărora îngrijii să le dea o educație distinsă, în curs de 3 ani. — În acest timp Abel și Victor finiseră cursurile începătoare; când într-o zi muma lor priimi o scrisoare de la soțul său, care o chema să se ducă împreună cu copiii la Madrid. — Bătrânul Hugo, în cursul acestor trei ani, cât fusese departe de familia sa, servise pe rege cu cea mai mare fidelitate. Regele nevoind ca bravul general să 'l părăsească, insistă pe lângă Hugo, ca să 'și aducă familia în Madrid.

D-na Hugo, nu lasă să treacă mult timp, și în scurt timp se află în capitala Spaniei unde avea pentru studiul fiilor săi renumitul colegiu din Madrid. — D-na Hugo plecase din Paris într'un convoi de mai multe familii, care mergeau să călătorească; dar se opri la Bayona, de unde nu era să plece de cât peste o lună. — Muma, care nu găsea cu ce să mai distreze pe copiii, luă o lojă la Teatrul din Bayona, cu abonament pe o lună. — Bucuria copiilor fu mare. Ei nu lăsa să treacă nici o seară fără să se ducă la spectacol; le plăcea să privească cu cea mai mare atenție frumoasele scene din piesele celebrilor autori contemporani; și de multe ori scoteau vii exclamații la mecanismul diferitelor mașinării, care făceau în unele scene cele mai subite schimbări.

Ba încă gustul și cunoștința lor, în privința artei, în timpul mai multor reprezentații începu a se dezvolta; de oare ce când sosiați părți în care actorul producea efectele cerute de artă, când o scenă era executată astfel cum trebuia să fie ca să miște inimile celor ce ascultă, micii spectatori nu întârziă să aplaude cu cel mai mare entuziasm și a adresa actorilor copilărescul lor *Bravo!!*

(Va urma)

Th. M. Stoeneșcu.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΑΛΕΓΓΡΑΦΟΝ

Un redactor al *Telegrafului* traduce o diversă în care era această frază: *Cette femme était une bombe; elle devint pour son mari un boulet.* Redactorul se ocupă nu de înțeles, căci se vede că nu știe limba franceză, ci numai de vorbă și traduce boulet prin... *bombă de tun!*

A V I S

No. 1 fiindu epuizat, încunosciințăm pe toți D-nii abonați cei noui, că nu le vom putea trimite acest No, de cât la finalul trimestrului I-iu, când îl vom reimprima.

D-nii care au primit liste de abonament sunt rugați a ni le înapoia cât mai în grabă, pentru a regula trimiterea ziarului.

D-nii abonați care din neregula poștiei ar fi primit vr'un No. mai puțin, sunt rugați a ne face cunoscut pentru regularea D-lor cu numărul și a noastră cu poștia.

Typografa Theodor Michaiescu, strada Biserica Eni No. 4.